

Allergi og bistik

**Det er helt normalt,
at man hæver dér,
hvor man er blevet stukket.
Men har du efter et stik
haft en kraftig reaktion,
som ikke blot omfatter huden,
bør du undersøges for allergi.**

Foto John Theilgaard Laursen.

AAAV!!! - Det gør ondt at blive stukket af en bi, men heldigvis går smerten hurtigt over igen.

Det er helt normalt, at man vil hæve dér, hvor man er blevet stukket. Desværre er kroppens reaktion på stikket i nogle tilfælde så voldsomt, at det ender med dødsfald. I Danmark dør der årligt én til to personer som følge af insektstik.

HVAD ER ALLERGI?

Allergi for bistik opstår oftest efter at man har fået adskillige bistik, men kan også opstå efter blot nogle få. Ingen kan føle sig helt sikker – alle kan blive allergiske for bigift.

Kroppen lærer under normale omstændigheder bigiften at kende og bliver effektiv til at neutralisere den. Men kroppen kan også over reagere på bigift, og så får man symptomer på en allergisk reaktion.

Man ved ikke hvorfor nogle udvikler allergi, mens andre kan tåle at blive stukket mange gange uden at det giver problemer.

Nogle oplever stærk kløe og store hævelser efter kontakt med både stikkende og bidende insekter. De har en meget sart (kraftigt reagerende) hud, men de

har ikke egentlig allergi og vil ikke have øget risiko for livstruende reaktioner.

Vidste du, at hvis du har eksem, høfeber eller allergi for f.eks. pollen eller husstøvmider, giver det ikke større risiko for at få insektallergi.

ALLERGISK REAKTION

Allergisk reaktion kan inddeles i tre sværhedsgrader, nemlig:

Lokal allergisk reaktion: Viser sig ved store hævelser, hvor du er stukket. Det er generende, men ikke farligt (med mindre du bliver stukket på halsen eller i munden!).

Lidt sværere allergisk reaktion: Viser sig ved nældefeber – udslæt på huden, der klør og som først ligner myggestik, senere ofte store plamager. Det er generende, men ikke farligt i sig selv.

Alvorlig reaktion/allergisk chok: Den allergiske reaktion løber helt løbsk, og kroppen reagerer så voldsomt på bigiften, at blodtrykket falder, der kommer for lidt ilt til hjernen, og man besvimer. Kan også vise sig

FORSKEL PÅ GIFTEN

Giften fra bi og hveps (hvis rigtige navn er gedehams) ligner hinanden, men er set fra et allergisynspunkt på flere områder forskellige. Giften er en stærk base og indeholder meget virksomme enzymer og forskellige stoffer, der kan påvirke kar, nerver og andre celler i organismen.

Færre end ti procent af de, som har allergi for bigift, vil også reagere, når de bliver stukket af hveps (og omvendt). Reaktio-
nerne efter bi- og hvepsestik er de samme.

Vidste du, at vagtbierne har den største mængde gift i giftblæren, nemlig 0,3 mg

Når hvepsen (t.h.) stikker, efterlader den ikke brodden. Det gør bierne til gengæld. Foto Finn Christensen.

Fjern brodden

Når en bi stikker, river den sig fri af brodden, som bliver siddende i stiksåret. Brodden vil herefter fortsætte med at pumpe gift ind i såret, indtil giftsækken er tømt for gift. Fjern straks brodden for at mindske mængden af gift, som brodden pumper ind i kroppen. Det gøres lettest ved at skrabe brodden væk med en negl. Undgå at klemme om brodden, ellers vil du komme til at presse hele indholdet af gift ind i såret.

FARLIGE SITUATIONER:

- **Stik i eller på halsen og i mund eller svælg er farlige** – også selvom man ikke er allergisk. Der kan komme så store hævelser, at man bliver kvalt. **Søg derfor altid læge**, hvis du bliver stukket disse steder.
- **Mange stik på én gang** kan også være farlige.
- **Er du i forvejen hjertesyg**, så kan det være farligt blot med ét enkelt stik.
- Der er også **fare på færde**, hvis man besvimer eller føler, man skal besvime, får åndenød, hjertesmerter, opkastning eller kramper. Kløe i håndflader, øregange eller hårbund kan være forvarslers.

Alvorlige reaktioner kommer altid hurtigt efter stikket.

i form af hævelser i svælget, svimmelhed, opkastning eller diarré.

Oplever du en der går i chok, skal du straks ringe 112. Er personen bevidstløs og uden vejtrækning, begynd da genoplivning i form af hjertemassage og kunstigt åndedræt.

BEHANDLING

Har du haft en lokal reaktion, kan det også være en god ide at tale med din læge. Lægen kan rådgive dig om, hvad du skal gøre, for at mindske generne i fremtiden, men det er sjældent nødvendigt med en egentlig allergiundersøgelse.

Kløe og hævelse kan afhjælpes med antihistamin-tabletter (fås i håndkøb). De virker bedst, hvis du tager dem hurtigt efter stikket. Vælg en type med hurtigt indsættende virkning. Vælger du et ikke-sløvende mærke, vil du ikke have problemer med at køre bil bagefter. Virker også på nældefeber.

Kløestillende creme har også en vis virkning på stikstedet.

Har du efter et bistik reageret med tegn på mere alvorlig allergi, bør du søge læge og blive undersøgt for allergi. Problemet er, at næste gang du bliver stukket, kan du risikere at reagere meget voldsommere på stikket, og derfor er det vigtigt at tage sine forholdsregler, hvis man har udviklet allergi.

Du skal søge læge, hvis du bliver stukket i munden eller på halsen. Får du symptomer, der ikke er begrænset til huden, skal du søge læge. Sådanne situationer kan være livstruende.

ADRENALINSPRØJTE

Skal man selv tage, hvis der kommer optræk til besvimelse eller tillukning af luftveje efter et stik. Har du fået en adrenalinsprøjte (epipen) udleveret, bør du forebyggende straks efter et stik tage antihistamin-tabletter og eventuelt også binyrebarkhormoner (f.eks. Prednisolon). Her skal man ikke først vente på, at der kommer symptomer.

Bemærk: Adrenalinsprøjten er receptpligtig medicin og kan derfor kun udskrives til dig personligt. Derfor kan en lokalforening *ikke* få udskrevet recept på en adrenalinsprøjte til eventuel brug i skolebigården.

UNDERSØGELSE FOR ALLERGI

Ved undersøgelse for insektallergi vil du skulle beskrive dine symptomer grundigt og du vil få taget en blodprøve, hvor der måles allergiantistof mod insektgift (ofte både fra bi og hveps). Du vil også få foretaget en såkaldt priktest.

PRIKTEST

Ved denne test sættes dråber med stærkt fortyndet

TRAFIKFARLIG MEDICIN:

Vær opmærksom på, at visse typer antihistaminer kan virke sløvende og påvirke reaktionsevnen. Midlerne er derfor mærket med en rød advarseltrekant, og du skal være opmærksom på, at midlerne kan påvirke evnen til at færdes sikkert i trafikken.

gift på huden, og der prikkes gennem dråberne ned i de øverste lag af huden.

Har du efter et insektstik haft en kraftig reaktion, som ikke blot omfatter huden, bør du altid undersøges for allergi.

ALLERGIVACCINATION

Ved allergivaccination (kaldes også hyposensibilisering, desensibilisering eller immunterapi) får patienten injiceret en lille dosis af insektgiften. Det sker ugentlig i 8-16 uger, mens dosis langsomt øges, så kroppen vænnes til giften – til sidst gives hvad der svarer til 2 bistik pr. gang. Denne dosis vil patienten få injiceret hver 6.-8. uge i en periode på 3-5 år.

FOREBYGGELSE

- Er du allergisk for honningbier, bør du undgå nærkontakt med bistader.
- Brug altid bidragt og handsker, når du passer bier.
- Tag altid bidragt på til bimøder
- Brug 10 minutter hvert år på et bimøde, hvor I taler om allergi, så alle i din forening ved, hvordan man skal reagere, hvis nogle skulle blive dårlig.
- Du kan nedsætte risikoen for insektstik ved ikke at gå barfodet og ved ikke at slå efter stikkende insekter.
- Vær forsigtig når du spiser eller drikker (søde drikke) udendørs, specielt sidst på sommeren. Vær opmærksom, når du plukker frugt og samler havens nedfaldne frugt sammen. Se efter hvepseboer i hækken, før den klippes og få fjernet husets hvepseboer inden de bliver store.

Nødhjælpspakke

Har du tidligere haft en lokal eller lidt sværere allergisk reaktion, bør du have en "nødhjælpspakke", så du kan behandle dig selv. Nødhjælpspakken skal du altid have med dig, når du skal i bierne og til bimøde.

Pakken kan bestå af:

- antihistamin og
- prednisontabletter

Hvis du reagerer med akut nældefeber, er samme behandling aktuel. Du bør tage tabletterne straks efter stikket, før symptomerne eventuelt opstår. Du bør også medbringe en telefon, så du eventuelt kan ringe efter hjælp.

Har du allergi, så skal du altid medbringe:

- telefon
- epipen
- antihistaminer
- prednisontabletter

HUSK

Oplever du stik i munden eller på halsen, eller hvis der efter et stik kommer allergiske symptomer (svimmelhed, blussen i ansigtet, kvalme, mavesmerter eller vejrtrækningsbesvær. Kløe i håndflader, øregange eller hårbund kan være forvarsler), skal du straks ringe 112 – forklar at du eller din biavlerkollega har det dårligt efter at være blevet stukket og bed om en ambulance med udrykning. Symptomerne kan hurtigt forværres, så derfor skal du reagere hurtigt.

Udgivet af Danmarks Biavlerforening, juli 2014

Udarbejdet af Rolf Tulstrup Theuerkauf, Danmarks Biavlerforening
Lægefaglig bistand: Overlæge, dr. med. Hans-Jørgen Mallings

Anvendt litteratur:

"Allergi for insekter", af overlæge dr. med., Holger Mosbech, Tidsskrift for Biavl 6/2003, s. 166-167

"Allergiske lidelser. Håndbog om udredning og behandling," red. Ole Hilberg, Anders Munck m.fl. (2006), Sundhedsstyrelsen.

"Hævelse, allergi, chok", af læge Jan Sæther. Tidsskrift for Biavl 9/2013, s. 286-287.

Forsidefoto: Jan Sæther
Tryk: Glumsø Bogtrykkeri
Oplag: 6.500

Danmarks Biavlerforening • Fulbyvej 15 • 4180 Sorø
dansk@biavl.dk • www.biavl.dk

